

Gębice_1
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	czarnkowsko-trzcianecki	
Gmina	Czarnków	
Miejscowość	Gębice	

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	07.08.2013 r.	Miejsce wykonania	brak informacji
Czas trwania	01:37:03	Forma i wielkość	MP3
Przeprowadzający	Ł. S.	Komentarz	brak

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
057_CZA_GBC	K	ur. 1920 r.	brak	Ur. w Grzechyni (małopolskie), przyjechała do wsi w 1922 r. Skończyła siedmioklasową szkołę podstawową. Jedna z najstarszych mieszkanek wioski.

Informacje etnograficzne		
Tematyka	Pozyskane informacje (ew. cytaty)	
I. Toponomastyka i etnonimy		
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	Za Niemca to „Gembitz” mówili.	
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstw)	Kociołki są, lasy, lasy państwowe, tam 3 kilometry stąd. A Hutka to też do Gębic należy, to kiedyś należało do brata dziedzica, tego Paliszewskiego brata.	
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	Brak informacji	
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji	
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji	
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	Brak informacji	
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe		
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	Brak informacji	
Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne		
1.	św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)	Dawniej na Andrzejki, to nic się nie robiło. Na Katarzynki też nic, ani dawniej, ani teraz.
2.	św. Marcina/11 listopada	Nie, też nic. Nic tu się tak nie robi.

3.	Adwent	Tu nie było roratów, bo tu nie było kościoła katolickiego przed wojną. A tak my do kaplicy chodziliśmy, tam u dziedzica była taka kaplica
4.	św. Mikołaja (Mikołajki)	Tego to tutaj nie było. Tu nikt nie wie tam o 6. grudnia.
5.	Wigilia	<p>Na Wigilii to panie zawsze były grzyby i dużo rzeczy. Ale też, widzi pan, przed wojną my musieli iść na wigilię na dwunastą do kościoła do Czarnkowa pieszo. Przecież autobusy nie szły. Ten był jeszcze szczęśliwy, co miał rower. Ale nie wszyscy mieli, bieda była. To my wszyscy, cała wieś szliśmy do Czarnkowa na pasterkę.</p> <p>No zawsze była ryba i grzybowa zupa, i kapusty, tego się nagotowało trochę. Na świętach tego nikt wszystkiego nie chciał jeść, tośmy po świętach jedli.</p> <p><i>A Gwiazdor chodził do dzieci?</i></p> <p>Oj chodził, chodził. I to chodziły nawet więcej jak teraz. Teraz tak dużo nie. Ja jeszcze pamiętam, ja byłam jeszcze taka panna, przyszedł ten Gwiazdor i mówi: „do pacierza, do pacierza”. A ja już byłam panną i te bracia moi tu byli, a on za mną, a im dał spokój.</p> <p><i>A choinkę w co ubierali kiedyś?</i></p> <p>O, choinki to były takie z lasu, a teraz ja mam sztuczną. A ozdoby w szkole my robili. I jabłka, i świeczki się wieszało, a teraz to świeczków nie, teraz to takie lampki są sztuczne. Panie, świat jest już inny jak dawniej. I to życie lekciejsze jakieś. Wszystko mechanizacja, już jest zupełnie inne życie jak kiedyś było. Bez porównania. I ludzie lepiej jedzą już teraz jak kiedyś.</p> <p><i>A siano pod obrusem kładło się na kolację?</i></p> <p>Nie, tego to tutaj nie było.</p>
6.	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	W domu się siedziało, w domu.
7.	Sylwester/Nowy Rok	<p>Były zabawy, były. Dzwon zadzwonił o dwunastej, no i wtedy życzenia, i wódka. Poszlimy raz, się mąż mój tak upił, że nie mogłam go przyprowadzić.</p> <p><i>A wróżby jakieś były?</i></p> <p>Tu zawsze na nowy rok, ten stary rok się zawsze psocił. Furtki</p>

		<p>kradli, nieraz nam tam furtkę ukradli z bramy. A też był taki jeden, na narożniku wsi co mieszkał, miał takiego hetka (<i>koń</i>) i taki wóz. I poszły te chłopaki, co tak psociły i ten wóz mu wyciągły, on tam spał, nie słyszał i zawieźli tu do stawu. I ten staw zamarzył przez święta. I on teraz: „Co ja zrobię, ja wóz potrzebuję codziennie” I poszedł na policję to zgłosił. I musiały te chłopaki wyciągnąć ten wóz i go przeprosić. A teraz już tak nie psocą. Teraz już nawet <i>furtków</i> nie wyciągają, ani nikt nie weźmie. Bo tu można furtkę naszą wyciągnąć, to my ją zawsze chowali do korytarza. A teraz już nikt nie psoci nic, już czasy inne.</p>
8.	Trzech Króli	Nie, u nas na Trzech Króli nie chodzili.
9.	Kolędnicy	Dawniej chodzili, ale teraz już nikt nie chodzi. No tutaj chodzili do mnie kolędnicy. Ale dużo ich nie było.
10.	MB Gromnicznej	No to w kościele się teraz święci, ale przed wojną to my tam, do Czarnkowa ani nie zaszli, to my tam z gromnicą nie szli.
11.	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	Brak informacji
12.	Topienie Marzanny	Tak, dzieci w szkole, to tak. Teraz już dzieci nie chodzą, a dawniej to taką Marzannę zrobili i szli i śpiewały i tam gdzieś na mostek rzucili to, a już teraz ni ma tego.
13.	Środa Popielcowa	To do kościoła, popiołem na głowę. To tu to dalej tak jest.
14.	Śródpoście	Był post i się ludzie trzymali. Dawniej to był pobożniejszy świat, teraz taki nie jest. Teraz i księża nie są tacy pobożni.
15.	Niedziela Palmowa	<p>Noszą teraz palmy, noszą.</p> <p><i>Z czego były palmy robione?</i></p> <p>No tutaj są takie drzewa palmowe. My mamy takie, a na polu tam <i>palmów</i> pełno jest.</p>
16.	Triduum Paschalne	<p>Grób się ubierało w kościele, to do dzisiaj.</p> <p><i>Była straż przy grobie?</i></p> <p>Była. Teraz już nikt nie stoi.</p>
17.	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela	Tylko te Wancy, co tu mieszkali, oni byli Niemcy, ale katoliki, oni byli muzykanty na trąby. To oni w Wielkanoc rano, rychło rano już szli, do każdego domu i grali „Kiedy ranne wstają

	Wielkanocna	<p>zorze". I już czasem był obiad po południu, a oni dalej chodzili i te „ranne zorze” grali. I tych Wanców było dosyć dużo, to nazbierali jaj, nazbierali pieniędzy. Do każdego domu szli, znaczy nie do domu, przed domem grali. I wtedy każdy im coś dał za to.</p> <p>Przebierańce były. U nas na Wielkanoc chodziły niedźwiedzie. Niedźwiedzia całego słomą okryli. Jeden to na koniu jechał, ładne to przebierańce były. I wtedy murzyn był jeden. Do nas tu raz przylecieli, ręce nasmarowali od garnków i tym całego tego murzyna wysmarowali. A teraz już to wszystko przeminęło. Z pięciu ich było - i baba była, i dziad, i jaja zbierali, ale się pieniądze dawało. Był niedźwiedź, jeden go prowadził, grali tam.</p> <p><i>Na czym grali?</i></p> <p>Na gitarach.</p> <p><i>A śpiewali coś?</i></p> <p>Śpiewali, śpiewali. Ale takie różności, nie. Był sobie dziad i baba, i takie tam mieszane piosenki. Ale już teraz tego ni ma.</p> <p><i>A niedziela wielkanocna jak wygląda?</i></p> <p>Jest rezurekcja, o 6 rano. Procesja wokół kościoła.</p> <p><i>Czy był zwyczaj dzielenia się jajkiem przed śniadaniem?</i></p> <p>No tak, był, to jest taki zwyczaj, dzielili się. I wtedy chodziły te niedźwiedzie.</p>
18.	Poniedziałek Wielkanocny	O Jezu, z tym oblewaniem to też jest paskudnie. Jeszcze jak bracia byli, to oni mnie zawsze <i>wydyngusowali</i> . A teraz wie pan, wszystko to ustało.
19.	Zielone Świątki	Na Zielone Świątki to tylko ubiorą tutaj kościół, te brzoźki.
20.	Boże Ciało	<p>Przed wojną tu nie było, bo nie było kościoła. Ale w Czarnkowie tak, to myśmy tam szli. A teraz to jest tutaj procesja, cztery ołtarze są, to drogą wokół kościoła jest.</p> <p><i>A kto ubiera teraz te ołtarze?</i></p> <p>To każda wioska. Bo tutaj jest Sobolewo należy do Gębic, Paliszewo, Gębice i PGR-y. Tam te osiedle, co jest, to PGR-y wybudowały.</p>
21.	św. Jana	Nie, nic.

22.	MB Zielnej	Na Zielną to my kwiaty do kościoła. To kto tam weźmie kwiatów do kościoła i poświęci ksiądz.
23.	MB Siewnej	Nie, nic nie robią. Na Siewną to jest odpust w Lubaszcu.
24.	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	Na Wszystkich Świętych no to jest, światła się świeci. Tam zrobili taką kostnicę, to ten ksiądz tam odprawia mszę świętą. A potem jeszcze na wieczór jest różaniec, ale już wtedy nie idę, bo ja już nie zajdę tak daleko.
25.	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Brak informacji
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1.	Narodziny i chrzest	Brak informacji
2.	Ślub i wesele	<p>O, tłuką szkło, ale już dzisiaj tak dużo nie. U nas bardzo dużo kiedyś tłukli, a teraz to mniej i inaczej. Ja wiem jak myśmy się żenili, to pół woza natłukli.</p> <p><i>A pod oknami chodzili?</i></p> <p>To tak, to kiedyś, a kto by teraz chodził.</p> <p><i>Bramy się robiło na wesele?</i></p> <p>Robili, pamiętam jak jedni sznurek kiedyś wzięli przez szosę, jak jechali ci z kościoła, to im dali na flaszkę. Ale już teraz tego nie robią.</p>
3.	Śmierć i pogrzeb	<p>Jak przed wojną ktoś zmarł, to nie było tej kostnicy jeszcze, co jest, to musiał w domu być każdy. To z Czarnkowa ksiądz musiał przyjechać, jeszcze trzeba było tego księdza przywieźć, a wtedy to niejednych nie było stać na tego księdza, to bez księdza chowali. Taki był jeden, taki gruby mieszkał, to ten chował tych ludzi, ile on ludzi nachował, co niejednych nie było stać na księdza. To w domu było ciało, to się różaniec odmówiło.</p> <p><i>Było całonocne czuwanie?</i></p> <p>Nie, gdzie tam, to się różaniec odmówiło i ani nie spał nikt w tym domu prawie. Się bał.</p>
4.	Inne zjawiska	To mówili, że cioty są niektóre kobiety, i taka jedna do nas chodziła, takie spódnice długie nosiła, no przychodziła do

		<p>mamy, do nas chodziła, a te jej chłopaki to się z nami drużyły, bo były takie stare jak mój brat. I ona tutaj przychodziła, i tu mieszkały te lokatory i zawsze mówiły, że to ona jest czarownica. I tak mówili, że trzeba miotłę podłożyć, bo ona jak przez te miotłę przejdzie, to nie jest czarownica. Bo czarownica nie przejdzie przez miotłę. No i nasza, idzie i mówi: „o, miotłę położył ktoś, pewnie się mu przewróciła ta miotła” i wzięła podniosła tę miotłę i położyła w kącie. A te lokatory, co mieszkały u nas od razu: „widzicie jak podniosła tę miotłę, nie przeszła przez miotłę, jest czarownica”.</p>
	<p>Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa</p>	<p>No to te Wancy byli, oni grali, wszędzie chodzili grać. I jak był pochód, widzi pan, na jedenastego [listopada]. To były dwa pochody - na jedenastego i trzeciego maja, były dwa razy do roku pochody. To przed wojną, teraz już tego nie ma. To szli tak: ze szkoły jak szli, pierwsze szła orkiestra, to te Wancy, ubrani tak jak straż pożarna. Z pięciu ich było chyba. Same chłopcy to byli tam. Oni grali na trąbach, szli naprzód, wtedy za nimi dzieci szkolne. A nie, najpierw szła orkiestra, potem powstańcy, co to za Polskę walczyli, oni mieli takie czapki i potem dzieci szły. I ten pochód szedł, i tam, gdzie jest teraz sklep, to sala była i tam akademia była.</p>
	<p>Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy</p>	<p>Nie, to tam, co każdy umiał, to gotował.</p>
<p>III. Tradycje rękodzielnicze</p>		
	<p>Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych</p>	<p>Brak informacji</p>
<p>IV. Przejawy religijności tradycyjnej</p>		
1.	<p>Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)</p>	<p>Przy kościele jest figura wdzięczności, że mamy tę Polskę. I tam jest w środku ręka z figury, co to Niemcy zniszczyli. Ale to wszystko, figury i krzyże, to wszystko Niemcy poniszczyli.</p>
2.	<p>Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)</p>	<p>Brak informacji</p>

3.	Święte figury, obrazy, rzeźby	Brak informacji
4.	Miejsca kultu religijnego	Brak informacji
5.	Lokalne tradycje pielgrzymowania	Brak informacji
6.	Lokalne odpusty	No tu jest odpust na Bobolę.

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1.	Dożynki	No są robione, co roku są robione. A dawniej jeszcze, jak PGR-y były, to one osobno miały. W Brzeźnie była ta cała PGR-owska władza, to wtedy oni mieli te dożynki osobno. Ale mówię panu, jak tutaj były dożynki zawsze, to takie tu były tańce, tu za wsią, bo tu sala była, co tu się natańczyło. Ta katolicka młodzież, co była przed wojną, to tych tańców się nauczyła i przedstawienia były, a dzisiaj już ni ma tego.
2.	Dni gminy/wsi	Brak informacji
3.	Lokalne festyny	Brak informacji
4.	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	Dawniej było tak: Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Męskiej i Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Żeńskiej, to zawsze przedstawienia zrobiły żeńska młodzież i męska osobno. <i>A z jakiej okazji takie przedstawienia były?</i> Takie przedstawienia to na świętą Teresę, a ci to na świętego Stanisława Kostkę.